

במצוה⁽⁴⁾], וכן המיועדים להיות חלופי חלופיהן, את [אותם] נושאי המטה שלפני המטה, שעדיין לא נשאוה, ואת אותם נושאי המטה שלאחר המטה, שנשאוה כבר, חלוקין בדינם ביחס לקריאת שמע ותפילה, וכדלהלן:

את, אותם שלפני המטה, אם יש צורך בהם לשאת את המטה, פטורים הם מלקרוא שמע, כי עדיין לא קיימו את המצוה, והם

טרודים לקיימה.⁽⁵⁾

ואת אותם שלאחר המטה, אף אם יש עדיין צורך בהם, חייבין לקרוא, הואיל וכבר יצאו ידי חובתן כלפי מצות נשיאת המת⁽⁶⁾, אין הם טרודין כל כך במצוה.

ובין אלו שלפני המטה ובין אלו שלאחריה — פטורין מן התפילה. כי חיובה הוא רק מדרבנן ולא מדאורייתא, ולכן די בקצת

שמהתורה אין איסור, ויכול להחמיר ולעבור בספק דרבנן, והיינו שסיבת פטורו משום עוסק במצוה שייכת גם כאשר אדם אחר מתעסק במת, וטעמי הירושלמי הם רק למה לא יחמיר על עצמו, ולכן נחשב ספק דרבנן. אך הראש יוסף כתב שחייב לקרא משום ספק דאורייתא, ונקט שלפי הירושלמי אין פטור עוסק במצוה. והחזו"א [שם ה] צידד שאם אין לו מתעסקין, נמצא מבטל מצות קבורה מהתורה, ולכן אסור להחמיר ולקרא.

והגרעק"א פסק שאם קרא קודם קבורה לא יצא, וצריך לחזור ולקרא, ולכאורה סבר שחל עליו "פטור", ואינו רק כ"עוסק במצוה" שיוצא ידי חובה [ראה מ"ב ע יח. ומה שכתב [קפו] לגבי ברהמ"ז כשנעשה אונן שחייב לברך, וחילק מקטן שהגדיל שאינו בר חיובא, כוונתו שאכילתו חייבתו, ולא נפטר כי חזר לחיובו].

4. כך פירש רש"י, והיינו שבנשיאת המטה מקיים מצות כבוד המת, אף שאין בכך צורך המת, כי יש אחרים שישאוהו, [ולכן דינו חלוק מחופר כוך למת, לעיל יד ב, שהוא רק צורך המת, וכשיש אחר שחופר לצרכו חייב לקרא]. אך הרמב"ם בפיה"מ כתב ש"הם האנשים המזומנים לשאת את המטה כשיעפו נושאייה", והיינו, שהמצוה היא רק משום צורך המת, וראה הערה 6.

5. ראה רש"י, ובמ"ב [עב ב] נקט שפטורין משום ש"טרודין טרדת מצוה" וראה הערה 2. ורבינו יונה ביאר, שאף אם לפי סדר המלויים יש עדיין שהות לאחרונים לקרוא קודם שתגיע המטה אליהם, הם פטורים מק"ש, כי לפעמים מקדימים אותם, ולכן לא יתחילו.

6. כך פירש רש"י, ולדבריו, אע"פ שהם כבר נשאו ואינם מוסיפין כבוד ריבוי נושאים, פטורין משום שבעת נשיאת המטה יקיימו שוב מצות כבוד, ולכן קודם לה פטורים רק מתפלה. ותוס' הביאו בשמו ש"לעולם לא יהיו רגילים לשאת שכבר נשאו חלקם". ולפיכך תמהו על הלשון ש"המיטה צריכה להם" [ולפרש"י שלפנינו לא קשה כלל, כי לפעמים היו נושאים שוב, והחידוש שאף אם רוצים לשאת שוב, כיון שאינה "צורך" אין בה טרדה לפטרם].

ותוס' גרסו "את שאין המטה צריכה להם", וכן דעת הרמב"ם [ק"ש ד ד], ולדבריהם אין לפטרם אלא משום מצות ליווי המת. [והפני יהושע יישב קושייתם ש"צריכה להם" למצוות לוייה]. ולשיטתם יש לדון אם כשישאו יפטרו משום כבוד המת, או שהפטור רק צורך המת. ובתוי"ט נקט שרק נושאי המטה פטורין ולא כל המלויים, כי בלוייה אינו עושה מעשה שיש בו